

## Dreams

### **תוספתא מסכת מעשר שני פרק ה הלכה ט**

היה מצטער איכן מעשר שני של אבה בא איש חלום אמ' לו כך וכך הן במקום פלוני הן זה היה מעשה ומצאו שם מעות ובאו ושאלו את חכמים ואמרו הרי אילו חולין שדברי חלומות לא מעלין ולא מורדין

### **תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נה עמוד ב**

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו (רש"י – מה שהוא מהרהר ביום) שנאמר +דניאל ב'+ אנת מלכא רעיוןך על משכבך סלקו, ואיבעית אימא מהכא +דניאל ב'+ ורעיוני לבבך תנדע. אמר רבא: תדע, דלא מחוו ליה לאינש לא דקלא דדהבא, ולא פילא דעייל בקופא דמחטא.

### **מרדכי בא קמא רמז א**

השוכר את הפועל (\*ועשה) (\*לעשות) עמו בתבן או בקש וא"ל טול מה שעשית [בשכרך] אין שומעין לו ולמורי רבינו מאיר ז"ל נראה בחלום דוקא בתבן וקש אבל במידי דאכילה כגון חטין ושעורין וא"ל טול מה שעשית בשכרך שומעים לו ופסק הלכה כך

### **ש"ך חו"מ של"ה ס"ק ב**

וע' במרדכי שכן נראה לו בחלום וי"ל דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין

### **תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף י עמוד א**

כי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא [רש"י - במוצאי י"כ] דבעו למיחסר שבע מאה דינרי [רש"י - באותה שנה], עשינהו, שקל מינייהו לצדקה [רש"י - כל השנה היה כופן בדברים וגובה מהן צדקה], פוש גבייהו שיבסר דינרי [רש"י - ערב ראש השנה שיבסר דינרי שלא נתנו לצדקה משבע מאה דינרי]. כי מטא מעלי יומא דכיפורי, שדור דבי קיסר נקטינהו. אמר להו רבן יוחנן בן זכאי: לא תדחלו [רש"י - למיפסד יותר], שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו. אמרי ליה: מנא ידעת? אמר להו: חלמא חזאי לכו. א"ל: ואמאי לא אמרת לן [דנתיבניהו] [רש"י - מתחלה שכך חלמת והיינו נותנין כולן] אמר להו: אמינא, כי היכי דתעבדו מצוה לשמה.

### **תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נז עמוד ב**

חמשה אחד מששים, אלו הן: אש, דבש, ושבת, ושינה, וחלום. אש - אחד מששים לגיהנם, דבש - אחד מששים למן, שבת - אחד מששים לעולם הבא, שינה - אחד מששים למיתה, חלום - אחד מששים לנבואה.

### **ספר מורה הנבוכים חלק שני פרק לו**

דע כי אמתת הנבואה ומהותה הוא שפע שופע מאת השם ית'...וזאת היא היותר עליונה שבמדרגות האדם ותכלית השלמות אשר אפשר שימצא למינו...וכבר ידעת עוד פעולת זה הכח המדמה...ושהגדולה שבפעולותיו והנכבדת שבהם, אמנם יהיה בנח החושים ובבטולם מפעולותיהם, אז ישפע עליו קצת שפע כפי ההכנה, והוא הסבה בחלומות הצודקות, והוא בעצמו סבת הנבואה, ואמנם יתחלפו ברב או במעט [פ' כמות] לא במין [פ' איכות]...וכבר השיבו זה הענין בב"ר ואמרו נובלת נבואה חלום, וזה דמוי נפלא, וזה כי נובלת הוא הפרי בעצמו ואישו אלא שנפל קודם שלמותו וקודם שיתבשל, כך פועל הכח המדמה בעת השינה היא פעולתו בעת הנבואה אלא שיש בו קצור ולא הגיע אל תכליתה, ולמה אודיעך זה מדבריהם ז"ל ונניח כתובי התורה, אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו, הנה כבר הגיד לנו ית' אמתת הנבואה ומהותה והודיענו שהיא שלמות יבא בחלום או במראה

### **רש"י בראשית פרק לז פסוק י**

הבוא נבוא - והלא אמך כבר מתה. והוא לא היה יודע שהדברים מגיעין לבלהה, שגדלתו כאמו. ורבותינו למדו מכאן שאין חלום בלא דברים בטלים

## בראשית רבה (וילנא) פרשה יז ד"ה ה ויפל ה'

רבי חנינא בר יצחק אמר ג' נובלות הן, נובלת מיתה, שינה, נובלת נבואה, חלום, נובלת העולם הבא, שבת, רבי אבין מוסיף עוד תרתין, נובלת אורה של מעלה, גלגל חמה, נובלת חכמה של מעלה, תורה.

### ספר שערי קדושה - חלק ג שער ז

והנה באזנינו שמענו ראינו יחידי סגולה השיגו למדרגת רוח הקודש בזמננו זה, והיו מגידים עתידות... ותחילה נבאר כמה דברים בעניני ההשגה...הנה הדרך המובחר שבכולם הוא מה שכתבנו בשם תנא דבי אליהו זכור לטוב והיא הדרך שנהגו בה החסידים הפרושים הקדמונים. והוא, לשוב בתשובה עצומה מכל אשר קלקל, ואחר כך ישלים נפשו בקיום מצות עשה, ובכונת תפילותיו בתכלית, ובעסק התורה לשמה בזרזות...ובמעוט תענוגים ואכילה ושתייה, ובקימת חצות לילה או פחות מעט, ובהרחקת כל המדות המגונות, ובפרישות מכל אדם אפילו בעניני שיחה בטילה, ואחר כך יטהר גופו בטבילה תמיד, ואחר כך יתבודד לעיתים ויחשוב ביראת ה', וישים הוי"ה נגד עיניו תמיד, ויזהר להיות מחשבתו פנויה מכל הבלי העולם הזה וידבק באהבתו יתברך בחשק גדול, ועל ידי כן אפשר שיזכה לרוח הקודש באחד מאלו האופנים שנאמר: האחד הוא...החמישי - והיא הגרועה מכולם - כי יראה בחלומותיו עניני עתידות וחכמה קרובים אל רוח הקדש:

### שולחן ערוך אורח חיים סימן רפח סעיף ד

מותר להתענות בו תענית חלום כדי שיקרע גזר דינו.

### משנה ברורה סימן רפח ס"ק ז

כתב הט"ז אם הרהר ביום וחלם לו בלילה מענין ההרהור אין לו להתענות בשבת דההרהור גרם זה ולא הראוהו מן השמים:

### תלמוד בבלי מסכת נדרים דף ח עמוד א

אמר רב יוסף: נידוהו בחלום - צריך י' בני אדם להתיר לו

### ר"ן מסכת נדרים דף ח עמוד א

נדהו בחלום צריך עשרה בני אדם להתיר לו - לפי שאפשר שבשליחות המקום נתנדה

### תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נה עמוד ב

שמואל כי הוה חזי חלמא בישא אמר: +זכריה י' וחלמות השוא ידברו. כי הוה חזי חלמא טבא אמר: וכי החלומות השוא ידברו? והכתיב +במדבר י"ב+ בחלום אדבר בו. רבא רמי: כתיב בחלום אדבר בו וכתיב וחלמות השוא ידברו

### שו"ת שיבת ציון סימן נב

...ואם נדחוק לומר דדין זה דאמרו לו בחלום שהוא מעות מעשר אינו סיום הברייתא דתני שם במסכת סנהדרין אלא בסתם גמרא או אמוראי אמרו דבר זה והם סוגיות חלוקות ור"י במסכת נדרים חולק על זה, הנה מלבד שהוא דוחק אף גם זאת יוסב הקושיא והסתירה בפסק הלכה וכל הפוסקים פסקו לתרווייהו, דהא הרמב"ם בפ"ז מהל' מעשר שני הל' ו' פסק לדינא להך דסנהדרין וכן פסקין בש"ע חו"מ ס"ס רנ"ו וכן הביאו הרמ"א בש"ע י"ד ס"ס רנ"ט דאם אמרו לו בחלום מעות של אביך במקום פלוני הם וכך הם ושל מעות מעשר הם אף שהלך ומצאו במקום ובמספר שאמר לו בעל חלום אפ"ה אין בהם דין מעשר דדברי חלומות אינן מעלין ואינן מורידין, ואפ"ה פסק הרמב"ם בפ"ז מהל' ת"ת הלכה י"ג ובש"ע י"ד ס' של"ד סעיף ל"ה להאי דר"י במסכת נדרים דאם נדוהו בחלום צריך התרה, ולפי זה התמיה קיימת איך פסקו הפוסקים לפסק הלכה אלו שני ממרות מגמרא הסותרים זה לזה. ומעתה יירינו אדוני מ"ו ישוב נכון בזה. ע"כ דברי השואל.

### שו"ת שיבת ציון סימן נב

...כבר נתעורר ע"ז בתשב"ץ חלק ב' סימן קכ"ח ע"ש וכתב שזה הוא ספק אם יש ממש בדברי חלומות ולכך במעות מעשר ספיקו לקולא הואיל והמעות הוא בחזקת שאינו מעשר משא"כ בנדוהו בחלום ספק איסורא לחומרא ע"ש. ואף אני אענה מה שנלענ"ד:

### שו"ת דברי יציב חלק יו"ד סימן קכא

הנה במהות החלומות אמרתי מכבר דלאו כל אנפין שוין, ואינו דומה חלומו של איש פשוט לחלומו של צדיק...תמהתי מאוד במה שהביאו מעובדות המובאים בחז"ל על הנביאים והתנאים ואמוראים שיש לחוש לדברי חלומות, ולפענ"ד אין משם ראייה לשאר בני אדם וכנ"ל.

### ראב"ן שאלות ותשובות (בתחילת הספר) סימן כו

בשנת תתקי"ב אירע מעשה שהוציא חתני אליקים יין מחבית לכלי קטן ששתה ממנו גוי יין כשר והיה הכלי נסך, ושאלני אם (היה) היין כשר. ואמרתי לו יודע אתה אם [היה] הכלי נגוב ואמר הן, והיתרתיו, ויום שבת היה לאחר

אכילה ישנתי ובא אלי מורי חמי בחלום והיה קורא השותים במזרקי יין [עמוס ו'] וחזירי, ואני הייתי מפרש על הגוים בחלום ששותים יין נסך ואוכלים]בשר חזיר, ובהקיצותי הבנתי כי הודיעני על היין שהוא נסך שלא היה הכלי נגוב, ונסיתי ולקחתי אותו כלי עצמו והנחתיו ב' ימים ולילה אחד ולא נגב, וידעתי כי לא יפה היתרתי, ואסרתי את היין שבחבית והתעניתי ב' ימים וגם השותים אותו.

### **ספר אור זרוע חלק ד פסקי עבודה זרה סימן ר**

ואני המחבר שמעתי מפי הקדוש רבי' יהודה חסיד זצ"ל שאמר בלשון הזה שכל מי שיאכל בלבוטא לא יזכה לאכול לויתן. ולמעשה שנשאל אמר וכן שמעתי על האמת שרבי' אפרים בר יצחק זצ"ל מריגנשבורק פעם אחת התיר אותם ובו בלילה הביאו לפניו בחלום קערה מליאה שרצים לאוכלם וכעס על המביא. ואמר לו למה אתה כועס הלא אתה הוא המתיר. וכעס על בעל החלום שכך אמר לו. ומתוך כך הקיץ ונזכר שהתיר בלבוטא בו ביום. מיד עמד ממטתו ושיבר כל קדירות וקערות שאכלו בהם וכל הפורש מלאוכלם ינוחו לו ברכות על ראשו:

### **ספר מצוות גדול לאוין הקדמה כללית**

ויהיה כאשר הייתה סבה מן השמים שאסבב בארצות להוכיח גליות ישראל נתתי את פני לסדר בעל פה המצות, כל מצוה ומצוה כמאמרה יסודות המצוה ולא כל חילוקיה, למען לא אשגה בתוכחתה, ובכמה מקומות בקשו ממני לכתוב (יחוד) [יסוד] המצוה על פי הראיות ולעשות ממנו ספר, ואירא לעשות כן לעשות ספר תורה לרבים כי \בער\ [נער] אנכי מאיש ולא בינת אדם לי. ובתחילת אלף הששי בא אלי עניין מראה בחלום קום עשה ספר תורה משני חלקים, ואתבונן על המראה והנה השני חלקים לכתוב ספר מצות עשה בחלק אחד, וספר מצות לא תעשה בחלק שני. ולכן הנני משה בן יעקב נתתי פני לחבר שני הספרים...וגם בעניין לאוין בא אלי בחלום ענין מראה בזה הלשון, הנה שכחת את העיקר השמר לך פן תשכח את ה' א - להיך כי לא היה בדעתי לחברו במניין הלאוין, וגם רבינו משה לא הזכירו במניין. ואתבונן אליו בבקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם וחיברתיו בעיקרים גדולים במקומן. וה' א - להים יודע כי לפי דעתי איני משקר מעניין המראות, וה' יודע כי לא הזכרתים בספר זה אלא למען יתחזקו ישראל בתורה ובתוכחה וחפץ ה' בידי יצלח

### **שו"ת שיבת ציון סימן נב**

אמנם זה ידוע ומבורר במופת שרוב החלומות נתהוים מסיבת הגוף אשר עליהם אמרו דברי חלומות אינן מעלין ואינן מורידין רק המיעוט מיעוטא דמעוטא הם הוראה והודעה מן השמים

### **חידושי הריטב"א מסכת תענית דף יב עמוד ב**

אע"פ שבדברים דעלמא אמרו חכמים דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין (סנהדרין ל"א), ואפילו בזה שיש צורך איסור, מ"מ כשבא לו התעוררות בחלום על עניני עצמו ראוי לו לחוש לדבר אם רואה עצמו נבהל ונפחד, שזה ודאי הערה מן השמים הוא שבא עליו שיחפש במעשיו ויחזור בתשובה. .